

บทความสังเคราะห์

งานวิจัย ชื่อ การจัดวารสารและการรายงานข่าวข้ามสื่อของสำนักข่าวออนไลน์เดอะสแตนดาร์ด:

การเคลื่อนไหวทางการเมืองของเยาวชนในประเทศไทย พ.ศ. 2563

Agenda Setting and Cross-media Reporting of the Standard Online News media:

Youth Political Movement in Thailand, 2020

ผศ.ดร. นันทพร วงษ์เชษฐา

สาขาบริหารการสื่อสาร คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน

ผลงานนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากกองทุนวิจัยคณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ประจำปีงบประมาณ 2565

หนังสือชื่อ Public opinion (1922) ของ Walter Lippman กล่าวถึงอิทธิพลของสื่อมวลชนว่าสื่อมวลชนไม่ได้สะท้อนความเป็นจริง หากแต่เป็นผู้สร้างความจริงให้เกิดแก่ผู้รับสาร จากบทบาทผู้เชื่อมต่อระหว่างโลกวัตถุภายนอกกับโลกในหัวของผู้รับสาร ต่อมา Cohen (1963) ได้กำหนดมโนทัศน์ของการจัดวารสารว่าสื่อมวลชนอาจไม่ประสบความสำเร็จในการบอกให้ผู้รับสารคิดอะไร (what to think) แต่สำเร็จอย่างน่าทึ่งในการทำให้ผู้รับสารคิดเกี่ยวกับอะไร (what to think about) ขึ้นอยู่กับสื่อ (นักเขียน บรรณาธิการและสำนักพิมพ์) ที่พวกเขาเลือกใช้ในการอ้างอิง นำไปสู่การขยายงานวิจัยเรื่องอิทธิพลของสื่อมวลชนของ McCombs และ Shaw (1972) จนนำไปสู่กระบวนการทัศน์การจัดวารสาร เป็นเหตุให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาว่าในบริบทสื่อใหม่นี้ การจัดวารสารของสื่อมวลชนจะเป็นเช่นใด โดยผู้วิจัยใช้สำนักข่าวออนไลน์เดอะสแตนดาร์ดเป็นหน่วยศึกษา เนื่องจากสำนักข่าวออนไลน์เดอะสแตนดาร์ดมุ่งการรายงานข่าวออนไลน์มากกว่าสำนักข่าวออนไลน์ 3 แห่ง ซึ่งก่อตั้งในเวลาใกล้เคียงกันในช่วง พ.ศ. 2559-2560 คือ เดอะแมทเทอร์ เดอะโมเมนตัม และเดอะสแตนดาร์ด

งานวิจัยเรื่องการจัดวารสารและการรายงานข่าวข้ามสื่อของสำนักข่าวออนไลน์เดอะสแตนดาร์ด: การเคลื่อนไหวทางการเมืองของเยาวชนในประเทศไทย พ.ศ. 2563 เป็นการศึกษาการรายงานข่าวของสำนักข่าวออนไลน์เดอะสแตนดาร์ด (ต่อไปในบทความนี้ เรียกว่า “เดอะสแตนดาร์ด”) ผ่านการจัดวารสารในฐานะผู้ส่งสาร จากกรณีการเคลื่อนไหวทางการเมืองของเยาวชนในประเทศไทย พ.ศ. 2563 เนื่องจากเป็นการเคลื่อนไหวทางการเมืองขนาดใหญ่ครั้งแรกของเยาวชนในรอบเกือบ 20 ปี ซึ่งก่อนหน้านี้เป็นการเคลื่อนไหวทางการเมืองขนาดใหญ่ในประเทศไทยดำเนินโดยผู้ใหญ่ ได้แก่ การเคลื่อนไหวทางการเมืองของพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย พ.ศ. 2548-2552 และของกลุ่มคณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่

สมบูรณอานมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข พ.ศ. 2556-2557 การเคลื่อนไหวทางการเมืองของเยาวชนในประเทศไทย พ.ศ. 2563 เป็นการแสดงความคับข้องใจต่อคำวินิจฉัยให้ยุบพรรคอนาคตใหม่ของศาลรัฐธรรมนูญ เมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2563 และได้ยกระดับสู่การเคลื่อนไหวทางการเมืองเพื่อขับไล่รัฐบาลของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา เรียกร้องประชาธิปไตยการแก้ไขรัฐธรรมนูญ รวมถึงการปฏิรูปสถาบันกษัตริย์ วัตถุประสงค์ของงานวิจัยเพื่อศึกษาการจัดวาระสารในเว็บไซต์และการรายงานข่าวข้ามสื่อระหว่างเว็บไซต์และอินสตาแกรมของสำนักข่าวออนไลน์เดอะสแตนด์การ์ด จากข่าวเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวทางการเมืองของเยาวชนในประเทศไทย พ.ศ. 2563 จำนวนสามองค์การหลัก คือ กลุ่มเยาวชนปลดแอก/คณะประชาชนปลดแอก แนวร่วมธรรมศาสตร์และการชุมนุม และคณะราษฎร ระหว่างวันที่ 21 กุมภาพันธ์ - 26 ธันวาคม พ.ศ. 2563 ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และคัดเลือกข่าวแบบมีเป้าหมายประสงค์ที่เกี่ยวกับการเคลื่อนไหวทางการเมืองของเยาวชนในประเทศไทย พ.ศ. 2563 ในเว็บไซต์และอินสตาแกรม จำนวน 330 ชิ้น โดยใช้ทฤษฎีหลัก ได้แก่ การจัดวาระสาร แนวคิดพัฒนาการของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม แนวคิดมัลติมีเดียและการเล่าเรื่องข้ามสื่อ

ผลการศึกษาพบว่าการจัดวาระสารในรายงานข่าวในเว็บไซต์ของเดอะสแตนด์การ์ดเป็นการเสนอข่าวในทิศทางที่ทำให้แนวคิดทางการเมืองและการเคลื่อนไหวทางการเมืองของเยาวชนในประเทศไทย พ.ศ. 2563 โดดเด่นเชิงบวก ผ่านการใช้หลักคุณค่าข่าวพบว่าการจัดวาระสารใช้คุณค่าข่าวด้านความขัดแย้ง ความสดทันสมัย และผลกระทบเป็นหลัก เมื่อพิจารณาร่วมกับพัฒนาการของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมสี่ระยะ ดังนี้ 1) เดอะสแตนด์การ์ดจัดวาระสารในระยะก่อตัวด้วยการเสนอความคับข้องใจและความเห็นแย้งของหลายฝ่าย (ทั้งฝ่ายการเมือง ประชาชนและนักศึกษา) ที่มีต่อคำสั่งยุบพรรคอนาคตใหม่พร้อมเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของคณะกรรมการบริหารพรรคของศาลรัฐธรรมนูญและในตอนท้ายของ 2) ระยะรวมตัว เป็นระยะของการรวมตัวอย่างหลวม ๆ หรือสร้างสำนึกของความไม่พอใจในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในกลุ่มคนที่มีความเห็นในทิศทางเดียวกันเกี่ยวกับความอยุติธรรมที่เกิดขึ้น แบ่งออกเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงที่หนึ่ง (24 กุมภาพันธ์ - 3 มีนาคม พ.ศ. 2563) และช่วงที่สอง (พฤษภาคม-มิถุนายน พ.ศ. 2563) การรวมตัวเกิดขึ้นในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา มีลักษณะการหลวมกลุ่มแบบหลวมๆ ไม่มีองค์การหรือผู้นำที่ชัดเจน ส่วนใหญ่เป็นแพลตฟอร์มที่ใช้วิธีนัดหมายผ่านสื่อสังคม การรวมตัวกันของเยาวชนในสถาบันการศึกษาเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตยและรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน การรายงานข่าวของสำนักข่าวออนไลน์เดอะสแตนด์การ์ดมีส่วนในการแพร่กระจายสำนึกร่วมของความคับข้องใจของเยาวชนกลุ่มต่างๆ การรวมตัวในช่วงแรกต้องหยุดชะงักไป ทั้งๆที่กำลังสร้างกระแสการเกิดชุมนุมของเยาวชนอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากรัฐบาลประกาศปิดสถาบันการศึกษา และสถานประกอบการหลายประเภทตามมาตรการควบคุมจากการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 ต่อมาสถานการณ์ดังกล่าวคลี่คลายในทิศทางที่ดี รัฐบาลจึงผ่อนคลายนโยบายความเข้มงวดลง และประกาศเปิดสถาบันการศึกษาและสถานประกอบการอีกครั้ง จึงนำไปสู่การรวมตัวของเยาวชนในช่วงที่สองระหว่างเดือนพฤษภาคม-มิถุนายน พ.ศ. 2563 อย่างไรก็ตาม กลุ่มเยาวชนก็ยังไม่สามารถระดมมวลชนให้เข้าร่วมเรียกร้องกิจกรรมทางการเมืองได้มาก

เท่ากับช่วงแรก แต่ถือเป็นการสื่อสารถึงการกลับมาเคลื่อนไหวทางการเมืองของเยาวชนอีกครั้งหนึ่ง 3) ระยะเกิดองค์การเป็นการรวมตัวอย่างเป็นทางการขององค์การ การเคลื่อนไหวทางการเมืองหลักสามองค์การ ที่มีโครงสร้างและเอกลักษณ์ที่ชัดเจน ได้แก่ กลุ่มเยาวชนปลดแอก/คณะประชาชนปลดแอก แนวร่วมธรรมศาสตร์และการชุมนุม คณะราษฎร เพื่อขับเคลื่อนข้อเรียกร้องในทิศทางเดียวกัน ได้แก่ ให้พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชาลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ให้แก้ไขรัฐธรรมนูญจากประชาชน และให้ปฏิรูปสถาบันกษัตริย์ให้อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญอย่างแท้จริง เดอะสแตนด์การ์ดได้รายงานข่าวที่เน้นการเคลื่อนไหวทางการเมืองและข้อเรียกร้องขององค์การทั้งสาม โดยเฉพาะการประชุมใหญ่ ด้วยหลักคุณค่าด้านความขัดแย้ง ความสดทันสมัย และผลกระทบ รวมถึงแสดงความชอบธรรมจากการชุมนุมอย่างสันติ สร้างสรรค์ และเป็นเจตนารมณ์ของประชาชน แม้ว่าในตอนกลางของระยะนี้เริ่มเห็นการประท้วงที่ใช้ความรุนแรงในข่าว ต่อมาคณะราษฎรได้ยกระดับการเคลื่อนไหวทางการเมืองจากแบบสงบสู่ความรุนแรงขึ้นในวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2563 นำไปสู่การประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรงในเขตท้องที่กรุงเทพมหานคร โดยรัฐใช้มาตรการสูงขึ้นในการควบคุม สลายการชุมนุมและจับกุมตัวแกนนำ

4) การเข้าสู่ระยะเสื่อมถอยของการเคลื่อนไหวทางการเมืองของเยาวชน พ.ศ. 2563 มาจากมาตรการที่เข้มงวดของรัฐในการสลายการชุมนุม และการขาดแกนนำหลักในการเคลื่อนไหวในระยะที่สาม นำไปสู่การปรับเป็นยุทธวิธีให้ทุกคนคือแกนนำ เพื่อให้การเคลื่อนไหวทางการเมืองดำเนินต่อไป แนวคิดนี้ได้สลายโครงสร้างของขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองให้กลับไปสู่การรวมตัวอย่างหลวมๆ เป็นเอกเทศโดยไม่ต้องรับคำสั่งจากผู้ใด ส่งผลให้เจตนารมณ์อันแรงกล้าที่มีร่วมกันอ่อนตัวลงของ เดอะสแตนด์การ์ดมุ่งรายงานกิจกรรมการเคลื่อนไหวทางการเมืองมากกว่าการจัดกรอบสารและอัดฉีดสารซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากได้มีการสื่อสารเรื่องข้อเรียกร้องของการเคลื่อนไหวทางการเมืองตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ประกอบกับการกลับมาแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ระลอกที่ 2 ของประเทศในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2563 เป็นเหตุให้การเคลื่อนไหวทางการเมืองชะงักลง

ส่วนการรายงานข่าวข้ามสื่อของเดอะสแตนด์การ์ดมุ่งศึกษาการรายงานข่าวข้ามสื่อเฉพาะเว็บไซต์และอินสตาแกรมของเดอะสแตนด์การ์ด ประกอบด้วย มัลติมีเดียในเว็บไซต์ของเดอะสแตนด์การ์ด และการรายงานข่าวข้ามสื่อของเดอะสแตนด์การ์ดระหว่างเว็บไซต์และอินสตาแกรม เริ่มจากการวิเคราะห์รูปแบบเนื้อหาของมัลติมีเดียในการรายงานข่าวในเว็บไซต์ซึ่งเป็นแพลตฟอร์มหลักของเดอะสแตนด์การ์ด ซึ่งกระทำก่อนนำไปวิเคราะห์เปรียบเทียบการรายงานข่าวข้ามสื่อของเดอะสแตนด์การ์ดระหว่างเนื้อหาในเว็บไซต์และอินสตาแกรม มัลติมีเดียหลักที่ใช้การเสนอข่าวในเว็บไซต์ของเดอะสแตนด์การ์ด ได้แก่ เนื้อข่าว ภาพ และรายงานข่าวสด/วิดีโอ งานวิจัยในส่วนนี้ พบว่า 1) การใช้มัลติมีเดียในเว็บไซต์ของสำนักข่าวออนไลน์เดอะสแตนด์การ์ด ได้แก่ เนื้อข่าว ภาพ และการรายงานข่าวสด/วิดีโอ ในการจัดวารสารในทิศทางที่สะท้อนการต่อสู้ทางการเมืองของขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองของเยาวชน พ.ศ. 2563 สร้างความชอบธรรมของการชุมนุม และแสดงเจตนารมณ์ของประชาชนมากกว่าการรายงานข่าวการเคลื่อนไหวของคู่ขัดแย้งได้แก่รัฐและขบวนการโต้กลับซึ่งเห็นแย้งต่อขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองของเยาวชน มีการใช้จุดเด่นของสื่อใหม่ในการทยอยเพิ่มเนื้อข่าวในข่าวเดิมเมื่อเวลาผ่านไป

ในลักษณะพอกเนื้อหา ทำให้ผู้รับสารติดตามสถานการณ์สำคัญจากข่าวเพียงข่าวเดียว ขณะที่ใช้ภาพข่าวเพื่อสื่อความหมายแบบวัตถุวิสัย ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม และการรายงานข่าวสดเป็นทางลัดในข่าวการเคลื่อนไหวทางการเมืองของเยาวชนที่มีพลวัต ส่วนการรายงานข้ามสื่อระหว่างเว็บไซต์และอินสตาแกรมของสำนักข่าวออนไลน์ เดอะสแตนด์การ์ดพบว่าข่าวส่วนใหญ่ใช้แนวทางการข้ามสื่อ คือเนื้อข่าวในเว็บไซต์ไม่แตกต่างจากเนื้อข่าวอินสตาแกรมอย่างมีนัยสำคัญ แม้จะมีการใช้ภาพข่าวจำนวนมาก การจัดเนื้อข่าวยังไม่ได้ใช้ศักยภาพเด่นของอินสตาแกรมอย่างเต็มที่ 2) รายงานข่าวข้ามสื่อระหว่างเว็บไซต์และอินสตาแกรมของเดอะสแตนด์การ์ด แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ การข้ามสื่อ (Cross-media) และการเล่าเรื่องข้ามสื่อ (Transmedia) โดยส่วนใหญ่เดอะสแตนด์การ์ดใช้การข้ามสื่อในการรายงานข่าวข้ามสื่อระหว่างเว็บไซต์และอินสตาแกรม กล่าวคือ การใช้เนื้อข่าวเหมือนกันหรือเนื้อหาคล้ายกัน แต่มีความต่างกันในส่วนย่อยและไม่มีความสำคัญ เช่น จำนวนภาพข่าวต่างกัน ภาพข่าวต่างกัน เป็นต้น นอกจากนี้ การที่เดอะสแตนด์การ์ดใช้ภาพถ่ายประกอบข่าวจำนวนมาก แสดงให้เห็นว่าเดอะสแตนด์การ์ดได้นำเอาจุดเด่นของอินสตาแกรมมาใช้ในการรายงานข่าว แต่ไม่ได้เน้นเรื่องการจัดเนื้อข่าวให้สอดคล้องกับอินสตาแกรม หรือใช้ข่าวในการเล่าเรื่องข้ามสื่อ

สรุปได้ว่าแสดงให้เห็นว่าเดอะสแตนด์การ์ดสามารถจัดสารเพื่อรายงานข่าวให้ผู้รับสารคิดเกี่ยวกับเรื่องใดในทิศทางใดในที่นี้ คือ ข่าวการเคลื่อนไหวทางการเมืองของเยาวชนในเชิงบวก ด้วยการจัดวารสารร่วมกับการใช้มัลติมีเดียทำให้การเคลื่อนไหวทางการเมืองของเยาวชนในประเทศไทย พ.ศ. 2563 เป็นภาพเชิงบวก ขณะที่การรายงานข้ามสื่อระหว่างเว็บไซต์และอินสตาแกรมนั้นยังไม่ได้ใช้คุณลักษณะเฉพาะของความเป็นสื่อใหม่อย่างเต็มศักยภาพ

อ้างอิง

Cohen, B. C. (1963). *The press and foreign policy*. Princeton, NJ: Princeton University Press.

Lippmann, W. (1922). *Public opinion*. Harcourt, Brace & Co.

McCombs, M., & Shaw, D. (1972). The Agenda-Setting Function of Mass Media. *Public Relations Review*, 3, 176-187. <https://doi.org/10.1086/267990>